

Խ Մ Բ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

Հ Ա Ն ՈՒ Ն Խ Ա Ղ Ա Ղ ՈՒ Թ Յ Ա Ն

պրիլ ամսի առաջին օրերին, հայ ժողովուրդը հայրենի Բաղաբնե-
րում, գյուղերում, ավաններում,
ամենուրեք, սովետական եղբայ-
րական ժողովուրդների և աշխարհում բարի
կամքի տեր միլիոնավոր խաղաղասեր մարդ-
կանց հետ, իր ստորագրությունը դնելով Խա-
ղաղության Համաշխարհային Խորհրդի 'Ի-
մումի տակ, մի անգամ ևս արտահայտեց
խաղաղությունը պաշտպանելու իր անկյուն
կամեն ու անհրաժեշտ պատրաստակամությու-
նը, պահանջելով արգելել ատոմային, ջրած-
նային և մասսայական ոչնչացման բոլոր տե-
սակի զենքերը, դատապարտելով ատոմական
պատերազմի հախապատրաստումը:

Խաղաղության Համաշխարհային Խորհրդի
Կոչը լայն արձագանք գտավ նաև հայ հավա-
տացյալ ժողովրդի սրտում: Հայաստանյայց
Առաքելական և Սուրբ Եկեղեցիին, ինչպես
միշտ, այս անգամ ևս, իր խաղաղասիրական
ձայներ միացրեց աշխարհում խաղաղություն
պահանջող բազմամիլիոն մարդկանց ձայ-
նին:

Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին,
խաղաղության շարժման ստեղծման առաջին
խնդիրներից, իր գիտակից և զրական վերա-
բերմունքն է արտահայտել հոգուտ այդ շարժ-
ման, որովհետև ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՆ ԱՍԻԱԿԱՆ
ԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՄԻԾՏ ԷՆ ԽԱՂԱՊԱՐԱՆՅԱՆ
ԿՈՂՄՆԱԿԻՑ Է ԵՂԵՆ, իր պատմության ողջ
ընթացքում:

Խաղաղության պաշտպանության ի նպաստ,
1949 թվականին, հենչեց Հայաստանյայց Ա-
ռաքելական Ս. Եկեղեցու արժանընտիր և
մեծագործ Հայրապետ Նորին Ս. Սմոյություն

հոգելույս Ս. Տ. Գեորգ Զ. Կաթողիկոսի ձայ-
նը Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնից. «Մենք այսօր
իրավունք չունենք լռելու, երբ համայն մարդ-
կության ապագա անվտանգությունն ու խա-
ղաղ կյանքի խոստումը ենթակա է վտանգի և
տևական պատերազմից հոգնած մարդկու-
թյունը կանգնած է նոր պատերազմի, նոր
բշխալությանց առաջ: Մենք այսօր իրավունք
չունենք լռելու, այլ պարտավոր ենք հանդես
գալու և ուժգնապես բողոքելու պատերազմի
դեմ, որը հակասում է համաշխարհային ամբողջ
մարդկության դավանած կրոնների սիրո և
եղբայրության գաղափարին, մարդկության
դավանած բարոյական սկզբունքներին և շա-
հներին...»:

Հայաստանյայց Առաքելական Ս. Եկեղե-
ցու խաղաղասիրական ձգտումը բնական ու
տրամաբանական հետևությունն է հայ հա-
վատացյալ ժողովրդի դարավոր հավատքի,
Հայ Եկեղեցու ժողովրդանվեր ոգու, հայ ժո-
ղովրդի հայրենասիրական, մարդասիրական
վեհ իդեալների: Ահա թե ինչու՝ Հայաստա-
նյայց Առաքելական Ս. Եկեղեցին, «որ հնա-
գույն եկեղեցիներից մեկն է աշխարհում,
մշտապես աղոթել է աշխարհի խաղաղության
և մարդկանց բարօրության համար: Այսօր էլ
Հայոց Եկեղեցին, հավատարիմ իր ավանդա-
կան սկզբունքներին, իր ձայնն է բարձրաց-
նում խաղաղության օգտին և անվերապան
միանում խաղաղության կողմնակիցների
սուրբ գործին» (Գեորգ Զ.):

1955 թվականի մարտին, Հայաստան-
յայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու դարա-
վոր ու պատմական կենտրոն Ս. Էջմիածնի
Ամենայն Հայոց Հայրապետության Գե-

րագույն Հոգևոր Խորհրդի անունից հրատարակվեց մի կոչ, ուղղված հայ հավատացյալ ժողովրդին, որտեղ մի անգամ ևս դրսևորվում է Հայաստանյայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու խորադաստիարական կամքը: «Մեր բազմադարյան պատմության մեջ ընթացում, —ասվում է այդ կոչում,— ...բազում անգամներ տառապած և նահատակված հայ ժողովուրդն ու Հայ Եկեղեցին, անդադար փայլափայլ են անցյալում՝ ազատ և խաղաղ պայրելու նվիրական իղձը»: Ս. Էջմիածնի Կերական Հոգևոր Խորհրդի սրտառույզ կոչը հրավիրում է յուրաքանչյուր հայ հավատացյալ մարդու բարձրացնելու Վերահռչակ ազդեցիկ առ Աստված, որ իրոք աշխարհում հաղթահարեն խաղաղության բարի ուժերը, որ համայն մարդկությունը այլևս չունենի արտասուք ու տառապանք, կործանում ու մահ, որ փրկության ափին հասած մեր ժողովուրդը, մեր վերածնված Մայր Հայրենիքը, սովետական ազատ եղբայրակցության մեջ, շարունակի իր արդար վերելքը՝ ստեղծարար աշխատանքի ու շինարար կյանքի աննապահումով:

Հայաստանյայց Առաքելական Ս. Եկեղեցու նվիրական կամարների տակ միշտ էլ հնչել են խաղաղության օրհներգերն ու ալելուիաները: Հայ հավատացյալ ժողովուրդը, դարեր շարունակ, իր պապերի լուսեղեն խորհրդանշանի առաջ ծնրադիր, ու մինչև այսօր էլ ամեն օր երկյալածորեն և սրբությամբ աղոթում է «վասն խաղաղության ամենայն աշխարհի», և աստվածառաք այդ խաղաղությունը ցանկանում է «ամենեցուն», այսինքն բոլոր ազգերին, կրոններին, լեզուներին: Ամբողջ 16 դար, ո՛չ հուրը, ո՛չ սուրը և ո՛չ էլ ժամանակը չեն կարողացել մարել հայ հավատացյալ ժողովրդի սրտում խաղաղության այդ սերը:

Հայ ժողովուրդը, աշխարհի ամենահին ու կուլտուրական ժողովուրդներից մեկը և առաջին փրկատու ժողովուրդը աշխարհում, իր պատմության բովանդակ ընթացքում շատ բան է վճարել խաղաղության համար: Նա շատ է տառապել, աղոթել, պայքարել խաղաղության համար: Քրիստոնեական ո՛չ մի եկեղեցի, անցյալի ո՛չ մի ժողովուրդ, իր պատմության ընթացքում, այնքան բուռն սիրով չի ձգտել խաղաղության, չի պայքարել հանուն խաղաղության, որքան մեր ժողովուրդը: Մեր կրոնական սփանշելի պեղծաբան, հոգևոր բանաստեղծության ամենահիմնական թեմաներից մեկը եղել է խաղաղության թեման, որովհետև դարերով հայ ժողովուրդը գուրկ է մնացել խաղաղությունից: Միշտ սուր են բարձրացրել մեր երկրի ազատության և անկախության վրա, վիրավորել են մեր ազգային արժանապատվությունը, արհամարհել

են մեր լեզուն ու եկեղեցին, ավերել ու ամալացրել են մեր ծաղկուն փառաբաններն ու շեն ավանները, ոչնչացրել են հայ ժողովրդի ստեղծագործած նյութական և հոգևոր կուլտուրայի հուշարձանները, և մեր ժողովրդի անմեղ արյունով են ներկել հայրենի դաշտերն ու գետերը: Բայց հակառակ այս բոլոր արհավիրքներին, հայ հավատացյալ ժողովրդի հոգում չի մարել երբեք խաղաղության սերն ու ձգտումը. և վերջնական հաղթանակի նկատմամբ պայծառ ու անբեկանելի հավատքը: Խաղաղությունը մեր ժողովրդի հոգու պայծառ ու տևական երազն է եղել:

Ցեղաբնիկ եղել երբեք անցյալում հայ ժողովրդի մեծ վիշտն ու տառապանքը, անարև կյանքն ու անխաղաղ գոյությունը: Մերսուն դարեր տառապել է նա, իր կյանքի և պատմության վերջին երեսուն բախտավոր ու խաղաղակեց մտախնդիր համար, երբ ի վերջո գտել է խաղաղության և ազգային-եկեղեցական վերածնության միակ ու փրկարար ուղին:

խաղաղության Համաշխարհային Խորհրդի Վիեննայի Դիմումի տակ իր ստորագրությունն է դրել նաև հայ հավատացյալ ժողովուրդը, այն պայծառ գիտակցությամբ, որ պատերազմը շարիք է, որ պատերազմը ունի է երկնքի դեմ, Աստուծու դեմ, մարդկության վեհ իդեալների ու նվիրական զգացմունքների դեմ:

Հայ հավատացյալ ժողովուրդը, իր դարավար բազմափորձ իմաստությամբ, հասկացել է խաղաղության արժեքն ու բարիքները, ուստի և կանգնել է խաղաղասեր ժողովուրդների ընտանիքում, խաղաղության համար մղվող պայքարի առաջին շարքերում:

Խաղաղության պահպանման հարցը մահու և կենաց հարց է այսօր աշխարհի բոլոր ժողովուրդների, կրոնների, ողջ մարդկության և փառափառության համար: Խաղաղության համար մղվող պայքարում մեծ դեր ունի կատարելիք Քրիստոնեական Ընդհանրական Եկեղեցին, այսօր մանավանդ:

Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին լրիվ հասկանում է վտանգի լրջությունը, և նա այն խորունկ համոզմունքն ունի, որ ժողովուրդների խաղաղասիրական ձգտումները, փրկատենական եկեղեցիների խաղաղասիրական իղձը, տարբեր կրոնական ու փառափառական հալածող ուժերից ազնիվ մարդկանց համախմբվածությունն ու միասնությունը հանուն խաղաղության մղված աներկուն պայքարում, եկանխեն բոլոր պատերազմների ու արյունահեղությունների սարսափները:

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմի ժողովուրդներին հասցրած վերքերը դեռևս

լիովին չեն ապափինվել, երբ այսօր նորից վտանգված է խաղաղությունը, և վախ կա ավելի անավար ռեփրեների մեջ բաղելու այն լավագույնն ու գեղեցիկը, ինչ ստեղծվել է սերունդների աշխատանքով, հանճարով ու պայքարով: Եվ հենց դրա համար էլ, այսօր քան մի այլ ժամանակ, երկրագնդի բարի կամքի տեր միլիոնավոր մարդկանց ուշադրությունը սրտատուփ կենտրոնացել է խաղաղության մեծ գործի շուրջ, որովհետև, այսօր ավելի քան երբեք, ֆրիստոնյա և ոչ ֆրիստոնյա աշխարհը կարիք ունի հանապազօրյա հացի, ջրի, արևի շափ, տևական խաղաղության, համերաշխության, փոխադարձ հասկացողության:

Աշխարհի բոլոր ժողովուրդները, այդ բվում և հայ ժողովուրդը, բոլոր կրոններն ու դավանությունները, այդ բվում և Հայաստանյայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին, խաղաղություն են պահանջում աշխարհի համար, մարդկանց համար, ներկա և գալիք մարդկային սերունդների համար: Ահա քե ինչ՝ ու այսօր ժողովուրդները, որոնք տեսել ու ապրել են պատերազմների սարսափներն ու արհավիրքները, պատրաստ են իրենց սեփական կյանքով փակելու ընդմիջող պատերազմների արյունոտ ճանապարհը և մնայուն խաղաղություն նվաճելու:

Մյուս կողմից, մխրթարական է տեսնել, որ աշխարհի ողջ աշխատավորությունը, տարբեր պրոֆեսիայի և կրոնական համոզմունքների տեր մարդիկ, ընտանիքի հայրեր, կույտուրայի մշակներ, բարի հոգևորականներ, դեմ են պատերազմին և իրենց ջանքերը միավորել են ազնիվ պայքարում, հանուն խաղաղության վերջնական հաղթանակի:

Խաղաղության աստվածահան գործը ամբողջ աշխարհում վայելում է բոլոր խաղաղասեր և աշխատասեր ժողովուրդների ջերմ համակրանք: Խաղաղության գործը իրենց սեփական ձեռքերի վրա են վերցրել ժողովուրդները. նրանց շարքերում է կանգնել նաև հայ ժողովուրդը, որն իր անցյալի կենսափորձի վրա ակտիվ պայքար է մղում հանուն խաղաղության:

Անմահ է ժողովուրդը և արդար է նրա սուրբ գործը: Խաղաղությունը կհաղթի պատերազմին: Չարերը, Կայսերները միշտ պատժվել ու պարտվել են: Արդարությունը մնացել է և կմնա բարի և ազնիվ մարդկանց կողմը:

Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին չի ունեցել և չունի այլ շահեր, քան հայ ժողովրդի միասնական շահը, քան Հայրենիքի շահը:

Եվ այսօր մանավանդ, մեր ժողովուրդը, մեր Եկեղեցին կարիք ունեն խաղաղության, որից գուրկ են մնացել հազարամյակների ընթացքում:

Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին և հայ հավատացյալ ժողովուրդը համոզված են, որ բարի կամքի առկայության և փոխադարձ հասկացողության պայմաններում, կարելի է լուծել բոլոր հարցերը և աշխարհում ապահովել բոլորի համար երկարատև խաղաղություն, երբ, ըստ Ավետարանի անսուտ վկայության, երկրի վրա կիրադարձվի երկնքի արքայությունը, երբ առյուծն ու գառը միասին կնարակեն և կիրականանան ծառի մարգարեի կրակե խոսքերը. «Եւ ձուկսցեն զուսերս իւրեանց ի խոփս, և զսուիսս իւրեանց ի մանգաղս, և ոչ առնուցու ազգ յազգի վերայ սուր և ոչ ևս ուսանին տալ պատերազմ»:

Ինչպես միշտ, այս անգամ ևս, հայ հավատացյալ և հայրենասեր ժողովուրդը, քե՛ Մայր Հայրենիքում և քե՛ Մփյուռնում, իր ուժերը կհամախմբի խաղաղության երկնառաք գաղափարի շուրջ և ֆրիստոսական խաղաղության և մարդասիրական կրակով վառված կաղոթի Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու լուսեղեն խորանների առաջ սրտեռանդ՝ «զի լոնսցին պատերազմումք, դադարեսցին յարձակումք բշեամեաց, տրևկեսցի սէր և արդարութիւն ի յերկրի»:

Խաղաղությունը կհաղթի պատերազմին: Ա՛յս է հայ հավատացյալ ժողովրդի խորունկ համոզմունքը:

